

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

צהר תעשה לתיבה – תרצ"א

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאלדמאן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה, ובתם רחל ובנם ישי הלוי

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראַסבויס,

ובנותיהם חי' מושקא, חנה מרים ויאשא ליבא

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא,

ובניהם מנחם מענדל וחיים צבי הירש

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית, ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

פתח דבר

לקראת ש"פ נח הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מגוכתי"ק – את המאמר ד"ה צהר תעשה לתיבה גו' אשר לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מש"פ נח תרצ"א, ריגא* – תדפיס מספר המאמרים תרצ"א שמכינים עתה לדפוס. לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

שלהי תשרי, ה'תשס"ו
ברוקלין, נ.י.

(* בהזדמנות זו אנו פונים לכל לומדי ומעיני המאמרים שבאם יש להם איזו שהיא הערה או תיקון טעות וכיו"ב נא לשלחם לספריית אגודת חסידי חב"ד, מחלקת מערכת „אוצר החסידים“, 770 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, נ.י. או בדואר אלקטרוני: info@kehotonline.com, כדי שנוכל לתקנם בעת הדפסת הספר.

MA'AMAR
TZOHAR TAASE LA TEIVO 5691

Copyright © 2005

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

הדבקות באותיות התורה ואמירת אותיות התפלה בחיות, שזהו"ע הזוהר שהאותיות מאירות לו להיות תכלנה, ע"ד והוא יכלכלך⁹⁷ שנותנים לו גם הכלים מלמעלה⁹⁸ בריבוי שפע ברכה⁹⁹.

בס"ד. ש"פ נח, תרצ"א. ריגא

צהר¹ תעשה לתיבה, ואל אמה תכלנה מלמעלה², וארז"ל (סנהדרין ק"ח ע"ב) אר"י אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים, וא"כ צהר הוא מל' זהר ואור, דע"י האבנים טובות ומרגליות יהי להם האור מאיר כצהרים, דכן הוא באותיות ז' ס' צ' שהן ממבטא אחד³ שמתחלפים זכ"ז, וכמו בתיבת יעלוז, יעלוס, יעלוץ, ששלשתן מתחלפות (כמ"ש במצו"צ באיוב כ' י"ח בפ"י ולא יעלוס). וצ"ל מהו"ע האור שבא ע"י קביעת אבנים טובות ומרגליות. והנה אומרו ואל אמה תכלנה מלמעלה הוא בהנוגע אל בנין התיבה, והי' ראוי ל' למיכתב תחלה בהמשך וזה אשר תעשה וגו'⁴, שמבאר באורך ורוחב וקומה של התיבה, הנה שם הי' ראוי להזכיר שמדת קומתה הוא בשפוע עד כי אל אמה תכלנה מלמעלה, ולמה מפסיק בענין האור, ואומר דצהר תעשה לתיבה, והזוהר יהי' ע"י קביעות אבנים טובות ומרגליות, ואח"כ חוזר לענין בנין התיבה דואל אמה תכלנה מלמעלה. אך הענין הוא, דהנה ידוע⁵ מה שאמר רבינו הגדול בשם מורנו הבעש"ט נ"ע דתיבה קאי על האותיות דתורה ותפלה, ופירש בא אל התיבה שצריכים להכנס ולהתדבק באותיות דתורה ותפלה, וזהו צהר תעשה לתיבה שצריכים לעשות אור לאותיות התפלה שיהיו מאירים, דענין התפלה הוא בקשת רחמים והוא ע"י צהר תעשה לתיבה, שע"י האור שעושים להאותיות, הנה עי"ז ממשיכים שפע ברכה העליונה גם בחיים בשרים, וצ"ל איך עושים הצהר שהוא הזהר לאותיות התפלה. ויוקשה יותר אומרו ואל אמה תכלנה מלמעלה, דמשמע שכך הוא סדר הענין דתחלה צהר תעשה, היינו זהר תעשה לתיבה, ואח"כ ואל אמה תכלנה מלמעלה, וצ"ל שייכותם זל"ז. ועוד צ"ל בכללות הענין דתפלה שבזה כל ישראל שוים המה, דבתורה הרי יש חלוקי מדרי' שיש מארי דאורייתא⁷, ויש ידעי תורה ויש ידעי ספר, והגם דהכל חייבים בתלמוד

(1) ב"יאיר נתיב" למאמר זה כותב רבינו: „יסוד המא' מהדרוש אלה תולדות נח, תער"ב [ספר המאמרים תער"ב-תרע"ו ע' מד ואילך] ומסודר בסדר וקישור והסבר עצמי. התיישבות הכתוב בענין ואל אמ"ה. חיא"נ".

(2) נח ו, טו.

(3) ראה ספר יצירה פ"ב מ"ג ובמפרשים שם. זח"ג כח, א (ברע"מ). ובכ"מ.

(4) נח שם, טו.

(5) ראה צוואת הריב"ש סימן עה. אור תורה להרב המגיד ז, ב. הובא באוה"ת נח ח"ג תריד, א. תרכו, א. ספר המאמרים תרל"ג ח"א ע' ב. תרפ"ט ע' 204 ואילך. רד"ה צהר תעשה לתיבה תרצ"ב (ספר המאמרים תרצ"ב ע' קד), תרצ"ה. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' קצט ואילך. ספר השיחות תרצ"ו ע' 148. וראה המשך תער"ב ח"א ע' קעג ואילך. ספר המאמרים פרי"ת ע' קכה ואילך. תש"ז ע' 200. תש"ב ע' 47. ועוד.

(6) נח ז, א (בדילוג).

(7) ראה זהר ח"א רמב, ב. ח"ג כא, א. כה, ב. ועוד.

(97) תהלים נה, כג.

(98) ראה גם ספר המאמרים עזר"ת ריש ע' קז. ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ה. ספר המאמרים תרפ"ח ע' כח. תרצ"ט ע' 21. מכתב כו שבט שנה זו (אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' שכת). ה מר"חשון תרצ"ט (אגרות-קודש הנ"ל ח"ד ע' תנג). וראה גם פלח הרמון להר"ה מפאריטש וירא סב, ג – מאדמו"ר הצ"צ בשם הבעש"ט.

(99) במכתב כה תשרי תשג"ה (אגרות-קודש ח"א ע' מט): „ואסיים במילתא מרגניתא ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א – מוצש"ק פ' נח רצ"א – בהמשך למאמר דא"ח שאמר אז – ש"פ נח – צהר תעשה לתיבה. והואיל לאמרי":

אָזוי לערנט מען אין געה"ת, דאָס איז אַ פּשט פּון ג"ע. צהר תעשה לתיבה זהר תעשה לתיבה, ואל אמה – און דעמאָלסט וועט זיין אלקינו מלך העולם. תכלינה מלמעלה – שגם הכלים יעשו מלמע. און דער רבי (אדמו"ר הזקן) האָט געגעבן איינעם דערמיט חיים בשריים בפועל ממש". עכ"ל.

(* נדפס בספר השיחות תרצ"א ע' 171 ואילך. תורת מנחם – רשימת היומן ע' קעו.

הוא הגילוי דלעתיד⁸⁷, הרי ונחי' לפניו בבחי' חיות פנימי, דזהו רק בנשמות שיחיו לעתיד, שהרי בעולמות אינו כן, וכמארז"ל (ר"ה ל"א ע"א) שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב, שהכל יתבטל לעתיד גם במדרי' עליונות⁸⁸, וכמ"ש (ישעי' 89) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו', אבל הנשמות יהיו קיימים לעולם, וטעם הדבר הוא לפי שהנשמות הן ענין עצמי, והעצם אינו נכלה ואינו נפסק ואינו מתבטל לעולם. וזהו שבנבראים הרי המהווה והמתהווה נק' בורא ונברא, שהנברא אינו מהות הכורא ית', ובנשמות ה"ה אותו המהות ממש⁹⁰. וזהו כי חלק הוי' עמו, דגם עמו הרי נשמתם בחי' חלק הוי', וכמ"ש (ישעי' 91) ועמך כלם צדיקים וגו' והם הנה הכוונה פנימי' כנ"ל. והגם שבנבראים הרי הנברא הוא הארה מהכח האלקי, אבל באמת אין זה מהות הארה ממש, כ"א הארה דהארה, וכמ"ש בס"ש"ב הנ"ל כמו התפשטות האור מהשמש, אבל הנשמות הן אור עצמי. ולכן הנה כל המשכות פנימי' ועצמי' הם ע"י נש"י דוקא, דהמלאכים בעבודתם באהוי"ר שלהם ממשיכים רק בחי' חיצוני', ונש"י ע"י תומ"צ ממשיכים מבחי' הפנימי', ובוה כל ישראל שוים המה.

וזהו צהר תעשה לתיבה, שצריכים לעשות זהר לאותיות התורה ותפלה, ובתפלה כל ישראל שוים הם, דענין התפלה היא ההתעוררות רחמים על נפשו, וענינה הוא יהי רצון, לפעול רצון חדש, לרפאות החולים ולברך השנים⁹². דזה ניתן בכחו של כל אחד מישראל, והוא ע"י העבודה דהקדמת התפלה בתקון חצות, והכובד ראש שלפני התפלה⁹³, ובאנשים פשוטים שאין דעתם יפה בעבודה והתבוננות, הנה ממשיכים זאת באמונה פשוטה דאמירת אותיות התפלה בחיות פנימי, מיט א לעבעדיקייט, דהאותיות הם עצמיים⁹⁴, כנודע בענין הנפש עצמה מלאה אותיות⁹⁵, והם כלים להמשכת גילויים עצמיים, ובהם ועל ידם נמשכים הגילויים העליונים, להיות גם חיים בשריים. וזהו ואל אמ"ה תכלנה מלמעלה, דאמ"ה הוא ר"ת אלקינו מלך העולם⁹⁶, דהמשכת הטוב בגשמיות בפרנסה הוא לנש"י תחלה, ועל ידם בעולם, וע"י אמ"ה הוא תכלנה, שזהו הכלי לברכת השפע שבאה מלמעלה, ואל אמ"ה תכלנה מלמעלה שגם מי שאין לו עדיין כלי לפרנסתו, הנה ע"י צהר תעשה לתיבה, שע"י

תורה, ואפילו אנשים פשוטים דלא ידעי מאי קאמר, ומ"מ הרי יש בזה חלוקי דרגות דזה יוצא ידי חובתו בפרק א' שחרית ופרק א' ערבית⁹⁸, אבל בתפלה הלא כל ישראל שוים המה, דענין התפלה הוא ההתעוררות רחמים על נפשו בהמשכת גילוי אור עליון עד כי יבוא בגילוי אור גם בחיים בשריים, וצ"ל איך כל ישראל שוים בזה. אך הענין הוא, דהנה אנו אומרים⁹⁹ המחזש בטובו בכי"ת מע"ב, דתמיד מתחדשים העולמות מאין ליש, וזהו המחזש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אומר תמיד מע"ב היינו דתמיד בכל עת הוא כמו במע"ב, דכשם שבתחלת הבריאה הרי ההתהוות היא יש מאין ואפס המוחלט, כן הוא בכ"ע שהעולמות מתחדשים מאין ליש, והתחדשות זו היא ע"י יחוד חו"ב שהם אין ויש, וזהו שבכל מע"ב כתיב ויאמר אלקים, ואי' בזהר¹⁰⁰ דאבא אמר לאימא, וידוע דאבא הוא בחי' חכ"י¹⁰¹, אמר לאימא בחי' בינה¹⁰², והיינו דכל בריאה והתהוות הוא ע"י יחוד חו"ב.

וביאור הענין הוא, דהנה אי' בוח"ג דמ"ג ע"א א"ר אבא מה רבו מעשיך הוי', כמה סגי אין אינון עובדוהי דמלכא קדישא, וכלהו סתימין בחכ' הה"ד (תהלים קד¹²) כלם בחכמה עשית, כלהו בחכ' כלילן ולא נפקי לבר אלא בשבילין ידיען לגבי בינה, ומתמן אתעבידו כלא ואתתקנו, הה"ד (משלי כד¹³) ובתבונה יתכונן, ועל דא כלם בחכ', עשית בנינה, מלאה הארץ, הארץ דא כנס"י דמתמן אתמליא מכלא, כמד"א (קהלת א'¹⁴) כל הנחלים הולכים אל הים וגו', קנינך דהיא אפיקת לון לבתר, הה"ד¹⁵ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה' בראם¹⁶, בגיני כך מלאה הארץ קנינך. והיינו דבמאמר זה ביאר ר"א כללות ענין ההתהוות, דהגם שההתהוות בפועל היא מבחי' מל' דאצי', דבחי' מל' דאצי' הוא בחי' האין שהוא מקור ליש, וזהו אומר מלאה הארץ קנינך, שהם ב' בחי' ומדרי' שבמל' דאצי', הא' הארץ דא כנס"י בחי' מל' דאצי' שנקראת כנס"י¹⁷ שהיא כונסת ואוספת בתוכה האורות עצמיים דבחי' ז"א דאצי', שהוא בחי' ישראל דלעילא שרש המשכת וגילוי נש"י, להיות שהן הכוונה דברה"ע, היינו שבהם וע"י הוא הגילוי בכל ההשתל', וזהו דכל הנחלים הולכים אל הים בחי' מל' שזהו מלאה הארץ, היינו בחי' העליונה שבבחי' מל', והבחינה ומדרי' הב' שבבחי' מל' דהיא אפיקת לון לבתר בהתהוות בפועל, בה אתמר קנינך להורות

(8) ראה מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד.

(9) ברכות ק"ש.

(10) ח"א כב, א. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ס"ע שנא. תקס"ט ע' לד. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' תרכה.

(11) ראה זח"ג (אדרא זוטא) רצ, א. תניא פ"ג. ביאורי הוזהר לאדמו"ר האמצעי ויצא טז, ג. בלק קג, ב.

(12) פסוק כד.

(13) פסוק ג.

(14) פסוק ז.

(15) בראשית ב, ד.

(16) ראה מנחות כט, ב.

(17) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך כנסת ישראל.

(87) ראה ד"ה יחינו מיומים שנה זו (תרצ"א). וש"נ.

(88) ראה ספר המאמרים תרל"ו ח"ב ע' רמג. תרמ"ד ע' רא. תרנ"א ע' סב ואילך.

(89) פסוק כב.

(90) „וכמ"ש בבה"ז פ' פנחס ע"פ ובחדש הראשון ובהגהות לשם" [ביאורי הוזהר לאדמו"ר האמצעי קיד, ד ואילך. ולהצ"ח ח"א ע' תקמו ואילך] – ד"ה אלה תולדות נח שבהערה 1.

(91) פסוק כא.

(92) ראה ספר המאמרים תרכ"ט ע' ב. לעיל ע' צז. וש"נ.

(93) ברכות רפ"ה (ל, ב).

(94) ראה תורת חיים בראשית כח, א. כט, ב.

(95) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ד. שה"ש ד, ב. ספר המאמרים תרצ"ו ע' 110. וש"נ.

(96) ראה גם סד"ה צהר תעשה לתיבה תרצ"ב. הי"ת (ספר המאמרים תרצ"ב ע' קיד. הי"ת ס"ע פד ואילך). לקוטי שיחות חלק א ע' 10. ספר השיחות תש"נ ח"א ע' 102 הערה 53. תנש"א ח"א ע' 80. ע' 392. ובכ"מ.

שבא בפועל, אמנם ראשית האין האלקי הוא בחי' החכ', וכלהו סתימין בחכ', היינו דבכח' כלהו כליין ולא נפקי לבר אלא בשכילין ידיען לגבי בינה, והיינו דכמו דכלהו בחכ' שהיא ראשית האין האלקי הן סתימין עדיין, ורק הבינה היא ראשית התהוות היש, דתמן דוקא הוא דאתעבידו כלא ואתקנו, וכידוע דראשית התהוות היש הוא בבנינה דוקא. וטעם הדבר הוא דכל התהוות הוא מחו"ב, להיות דחו"ב עצמן הן אין ויש, דחכ' אין ובנינה יש¹⁸, דחכ' היא בחי' אין וכמ"ש¹⁹ והחכ' מאין תמצא, היינו דגם החכ' היא בבחי' אין שהיא נקודה שאינה נתפסת עדיין בבחי' מציאות דבר, דהנה חכ' היא ראשית האין האלקי השייך לעולמות ושנעשה מקור לעולמות, דהתהוות העולמות הוא מהארה לבד, דהרי עצמות אוא"ס ב"ה אינו בערך ובגדר מקור לעולמות כלל, א"כ הרי א"א שיהי' מזה התהוות העולמות, כ"א מהארה לבד מאוא"ס ב"ה. וזהו הטעם²⁰ מה שהבריאה נק' יש מאין, והלא ממך הכל כתיב²¹, וידוע דאמיתת ההתהוות הוא מעצמות א"ס ב"ה, וכמא²² דהוא לבדו בכחו ויכלתו לברא יש מאין ואפס המוחלט, ומאחר שהתהוות היא מעצמות א"ס ב"ה, איך נקרא זה יש מאין, אלא שזהו לפי שהתהוות הוא מהארה לבד, ונק' ההארה בשם אין לפי שאינה העצם.

והנה ההארה הלזו גופא, הנה מפנימיות האור הרי א"א ג"כ שיהי' ההתהוות של העולמות ונבראים, כ"א מבחי' חיצוני' הארה לבד, וכידוע²³ במשפיע ומקבל, דזה מה שנמשך מן המשפיע אל המקבל הוא רק הארה חיצוני' לבד, דפנימי' האור כמו שהוא אצל המשפיע הרי המקבל אינו יכול לקבל, שזה גם במשפיע ומקבל שהן בערך זל"ז, דמשפיע ומקבל שהן בערך זה לזה הרי חיצוני' שבעליון נעשה פנימי' לתחתון, היינו דהגם שהמקבל בערך המשפיע, ומ"מ הנה רק החיצוניות בלבד הוא מה שאפשר להתקבל אצל המקבל ומזה נעשה כל הפנימיות שלו, הנה מכש"כ בכדי שיהי' התהוות היש והיינו להיות התהוות שבדרך אין ערוך הרי א"א לבחי' פנימי' האור כ"א מבחי' הארה חיצוני' לבד, והארה חיצוני' זו בהתגלותה ה"ה כאלו אינה כלל מענין הפנימי', דבכל מקום הרי חיצוני' ופנימי' הנה החיצוני' היא מעין הפנימית, והיינו שהיא החיצונית מפנימי' זו, אבל בהארה זו הרי התגלות ההארה היא כאלו אינה כלל מענין הפנימי'. ולזאת הנה בכדי שתהי' הארה זו הי' צ"ל צמצום עצום באוא"ס ב"ה²⁴, שהצמצום הזה הוא מה שנתעלם בו כל הפנימי' של האור פנימי', ואחר הצמצום נשאר נקודת הרשימו²⁵, ונקראת הרשימו בשם נקודה לשני

כל הגילויים בבחי' אוא"פ, וכמ"ש⁸² השכל וידוע אותי. ובד"כ גם עכשיו הרי גילוי יותר מחוק הקצוב בעולם התחתון ודאי מאיר בנשמות בתורתן ועבודתן, ומקבלים זאת ואינם מתבטלים. והרי המלאכים אינם יכולים לקבל גילוי יותר מחוק הקצוב להם, ובאמת הנה לאו דוקא מלאכים לבד אינם יכולים לקבל גילוי אור יותר מכפי חוק הקצוב להם, אלא דכן הוא בכלל בכל העולמות שנמדד ונגבל אופן הגילוי בכל עולם ועולם בפרט, שזהו"ע גילוי הקו שמודד מדידת האורות והכלים בכל עולם ועולם לפי ערכו, ולכן נקרא קו המדה שהוא במדידה והגבלה, ואינם יכולים לקבל גילוי אור עליון יותר. ונשמות הרי זאת ודאי שלפי אופן חוק הקצוב בהגילוי בעולם התחתון מאיר בהם גילוי אור עליון יותר, ובאמת הרי מאיר בהם אור התורה כמו שהוא בעצם להיותם לאחדים ממש, וכ"ז הוא לפי שהנשמה אינה רק הארה לבד, כ"א היא דבר וענין עצמי, ולכן יכולה לקבל כל הגילויים גם אורות עצמים בקבלה טובה. וזהו מה שהנשמה היא דבר אמיתי, וכדאי' באדר"נ פל"ד⁸³ עשרה נקראים חיים, הקב"ה נק' חיים וכמ"ש⁸⁵ וה' אלקים אמת הוא אלקים חיים, תורה נק' חיים שנא' (משלי ג'⁸⁴) עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי' מאושר, ישראל נק' חיים וכמ"ש⁸⁵ ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום, והיינו שהם דבר אמיתי, ולא זו בלבד שאינם מתבטלים ע"י גילוי אור עליון פנימי ועצמי, אלא עוד זאת אדרבא דכל אור פנימי ועצמי מתקבל בהם בקבלה טובה. ולכן הנה הנשמות בערך כל הנבראים ה"ה בבחי' בל"ג, שהרי הנשמות ירדו מעולם לעולם עד עולם התחתון שמתלבשים בגוף גשמי, ובכל מקום ובכל עולם אינה משתנה מעצם מהותה, שהנשמה היא אלקות בעצם מהותה, גם כמו שירדה בבי"ע, ולא כמו ההארה האלקית שמתלבשת בעולמות, דכל מדריגה אינה בבחי' אותה המהות שבעולם שלמעלה, אבל הנשמות בכל עולם הן באותן המהות ממש.

ובאמת הנה הנשמות כולן שוים הם, וכמ"ש בסש"ב פל"ב, וז"ל בשגם שכולן מתאימות, ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שרש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים עכ"ל. הרי שכולם מתאימות, והגם שאומר הטעם שזהו מצד שרש נפשם בה' אחד, הרי א"א לומר שזהו רק מה שבשרשם הן בהשוואה, אלא דגם בהמשכתן מתאימות המה בעצם, וזהו ששולל רק הגופים באמרן רק הגופים מחולקים, אבל הנשמות מתאימות המה, והיינו דמצד שרש נפשם בה' אחד, הנה גם בהמשכתן מתאימות המה. וכן בכללות הרי הנשמות לא יתבטלו לעולם, ויחיו גם לעתיד, וכמ"ש (הושע⁸⁶) יחיינו מיומים וביום השלישי יקימנו ונחיי לפניו, דיומים הם ב' ימים העוה"ז והעוה"ב שכולל כללות השתל', וביום השלישי

(82) ירמי' ט, כג.

(83) בסופו.

(84) פסוק יח.

(85) ואתחנן ד, ד.

(86) פסוק ב.

(18) ראה תקו"ז תיקון מב (פא, ב). לקו"ת ואתחנן יב, ד. ביאורי הזהר שבהערה 11. ובכ"מ.

(19) איוב כח, יב.

(20) ראה תו"א לך לך יג, א. בשלח סא, סע"ד. לקו"ת במדבר יב, ד. פ' ראה יט, סע"ג. כו, ד.

(21) דברי הימים"א כט, יד.

(22) תניא אגה"ק סי"ב (קל, ריש ע"ב).

(23) ראה ד"ה כי בחפזון שנה זו (תרצ"א) פ"ד. וש"נ.

(24) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

(25) ראה הגהת הרמ"ז לאוצרות חיים בתחילתו. עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) פ"ג. לקו"ת

בהר מג, ב. הוספות לויקרא נא, ב ואילך.

הוא עליית נשמתם למעלה⁷⁵, ומופשטים מהגשם, ולזאת הנה השגה זאת היא בבחי' גילוי המהות. אבל ההשגה למטה היא בבחי' ידיעת המציאות לבד גם בנשמות, וכ"ש השגת המלאכים שהוא בבחי' חיצוניות לבד, שהוא ידיעת המציאות, וכמ"ש⁷⁶ כי לא יראני האדם וחי, וארו"ל⁷⁷ שאפי' חיוה"ק אינם רואים את הכבוד, וטעם הדבר הוא לפי ששרש התהוותו הוא רק מיחוד חיצוני דאו"א, שזהו בחי' הארה לבד, ע"כ כל מציאותם והשגתם הוא בחי' הארה חיצוני' לבד, וכן הוא גם בשרש ההמשכה הזאת כמו שהיא למעלה מחו"ב, וכידוע דיחוד חיצוני דאו"א הוא ג"כ מאוא"ס ב"ה, ה"ז ג"כ רק הארה חיצוני' לבד. דזהו כללות ההפרש בין יחוד פנימי ליחוד חיצוני דאו"א, יחוד פנימי דאו"א הוא מבחי' פנימי' ועצמי' א"ס, ויחוד חיצוני הוא מבחי' חיצוני' לבד⁷⁸, ובשרש הראשון הוא ההפרש בין הרצון דתו"מ להרצון שבעולמות, דהרצון דתו"מ הוא רצון פנימי ועצמי, משא"כ הרצון דעולמות שהוא רק מה שעלה ברצונו ית' להאציל ולברוא, וכן הוא גם באוא"ס שלפני הצמצום שאין זה רצון עצמי, כ"א בשביל איזה כוונה, שהעיקר הוא הכוונה הפנימי, אבל הרצון הוא בבחי' חיצוני' לבד. ולכן הרי כללות ההשתל' דעולמות מרוכ"ד עד סוכ"ד, ה"ז רק בחי' הארה לבד, וזהו המחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב, שמתחדשים מאין ליש.

אמנם הנשמות הם אור עצמי, וכמ"ש⁷⁹ כי חלק הוי' עמו דהתהוותם הוא בהרצון דהעלם העצמי דאו"ס ב"ה, היינו דהרצון הוא במהות מציאותם העצמי, דהנה כללות הרצון שבעולמות הוא בשביל כוונה פנימי, א"כ הרי הכוונה פנימי' היא עיקר ותכלית המכוון בהרצון דברה"ע, והכוונה פנימי' הם נש"י, וכמ"ש⁸⁰ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, וכמו בגשמי' הרי ענין ההמלכה הוא הישוב קודם עשיית הדבר אם לעשות דבר זה אם לאו, ובא לכלל החלטה, וזהו"ע נמלך בנשמותיהן של צדיקים, דכבי' החלטת הרצון על ההתהוות ה' ע"י נשמת הצדיקים, והיינו שהן הנה הכוונה פנימי, וטעם הדבר הוא לפי שהנשמות הן מבחי' פנימי' א"ס ב"ה. ולכן הנשמות נתהוו בבחי' מהות ומציאות דבר, והיינו שהן ענין עצמי לא רק הארה לבד, והראי' שהרי הנשמות יכולים לקבל גילויי אורות פנימי' ועצמי' ואינם מתבטלים בזה, וכמו בהמשכות דאור התומ"צ שהם גילויי אורות עצמי, והגם שאינו מאיר עכשיו בגילוי ממש, מ"מ הרי נמשך האור גם עכשיו על נפש האדם⁸¹, ובקיום מצות מעשיות ה"ז תפיסת העצמות, ובפרט בעסק התורה ה"ה תופס מהות ח"ע, וכן בהגלויים דג"ע שהנשמות נהנין מזיו השכינה בבחי' השגת המהות דאלקות, ובפרט בהגלויים דלעתיד שיהי' גילוי בחי' מהות ועצמות א"ס ממש, הרי הנשמות יקבלו

טעמים, הא' לפי שנקודה זו כוללת בתוכה כל האור שיתגלה בכל משך ההשתלשלות מרוכ"ד עד סוכ"ד, והב' שהיא בבחי' נקודה בלבד²⁶, היינו שכללות האור הזה אינו תופס מקום כלל לגבי אוא"ס ב"ה שלפני הצמצום, ומהנקודה נמשך אח"כ הקו להוות העולמות ולהאיר בהם. שכ"ז הוא בכללות העולמות היינו בעולמות הכללים, דכשם שיש אבי"ע הפרטים, כמו"כ יש אבי"ע הכללים²⁷, אשר כמו"כ הוא גם בהנקודה פרטית דבחי' חכ' דאצי' שהיא בחי' יו"ד דשם הוי', דבאצי' מאיר גילוי שם הוי', והד' אותיות הוי' הם בהד' פרצופים חו"ב ז"א ומל"ב²⁸, דבחי' דאצי' הוא הוי"ד דשם הוי', דבכללות זהו ג"כ בחי' הנקודה שנשארה אחר הצמצום, להיות בבחי' מקור לעולמות, שהרי עיקר ענין העולמות, הן עולמות ביי"ע, ואצי' הוא ממוצע בין אוא"ס המאציל להנבראים²⁹, כי ענין האצי' הוא בחי' ההתגלות דאוא"ס להיות בבחי' מקור לעולמות ביי"ע, והגם דאצי' מובדל בערך מבי"ע, מ"מ ה"ז בבחי' שייכות לבי"ע שה"ה בבחי' ממוצע. וזהו דחכ' דאצי' נק' אין מפני שני טעמים³⁰, הא' להיותה בחי' הארה לבד שאינה תופסת מקום כלל לגבי עצמות א"ס ב"ה, והב' הנה חכ' דאצי' נק' אין למעוליות שאינה בבחי' מציאות דבר עדיין, וכמו בכחות הנפש הרי נקודת ההשכלה נק' ברק המבריק שאינה בתפיסת עדיין, ובינה היא בבחי' יש ומציאות דבר וכמ"ש³¹ להנחיל אוהבי יש, וכמו ההשגה שהיא באה בבחי' מציאות דבר סברא מושגת ומוגבלת, וזהו דיחוד אין ויש דחו"ב זהו עיקר ההתהוות³² המלאכים והנבראים מאין ליש.

והנה כל זה הוא רק חיצוני' או"א, וכמאמר³³ דזיווגיהו תדיר לצורך קיום העולמות, והיינו דע"י יחוד אין ויש דחו"ב נתהוו כל הנבראים מאין ליש, אמנם מה שנמשך מחו"ב לצורך התהוות המלאכים ונבראים אין זה מבחי' העצמות שלהם, כ"א הארה לבד, וכנ"ל דבהארה גופא הוא רק חיצוני' ההארה לבד. ולפ"ז צ"ל איך מתהווה מזה מהות מציאות דבר מה, והיינו איך אפשר שיתהווה מציאות דבר, וכידוע³⁴ בענין השפעת השכל מן הרב אל התלמיד, הרי אינו מתהווה מזה

(26) ראה גם ספר המאמרים תר"ם ח"ב ע' תקנו. תרנ"ט ע' קצג. תר"ס ע' רה. המשך תער"ב ח"ג ע' ארסט. ע' א"של. ד"ה חסידים ואנשי מעשה תשכ"ט (ספר המאמרים תשכ"ט ע' לה ואילך). ד"ה כנשר יעיר קנו תשמ"ו.

(27) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' א ואילך. ועם הגהות וכו' – אוה"ת ענינים ע' עז ואילך. לקו"ת מסעי צה, א ואילך. ספר המאמרים תרמ"ד (קה"ת, תשס"ב) ע' שכא. ועוד.

(28) ראה עץ חיים שער ג (שער סדר אצילות למהר"ר) פ"א. שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.ב. שער י קדושה להרח"ו ח"ג שער א. תניא אגה"ת פ"ד.

(29) ראה ספר המאמרים תרע"ח ע' רצו. תרצ"ו ע' 79 ואילך. תרפ"ט ע' 12. תרצ"ב ע' רסו.

(30) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' תיד.

(31) משלי ת, כא. וראה לקו"ת ואתחנן שבעה ערה 18. נצבים מז, א.

(32) עיקר ההתהוות – כ"ה בהעתקה. בכת"ק: מקור התהוות.

(33) ראה עץ חיים שער טו (שער הזיווגים) פ"א. שער כט (שער הנסירה) רפ"ב. לקו"ת נצבים שם. שה"ש כב, ג.

(34) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד. ד"ה א"ר אבהו שנה זו פ"ו (לעיל ע' כח). וש"נ.

(75) ראה ספר המאמרים תרל"ב ח"א ע' ג. המשך תער"ב ח"ב ע' אקלה. ובכ"מ.

(76) תשא לג, כ.

(77) במדב"ר פי"ד, כא. ועוד.

(78) „וכמ"ש בלק"ת בהב"י דונקדשתי" – ד"ה אלה תולדות נח שבעה ערה 1.

(79) האזינו לב, ט.

(80) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

(81) ראה תניא פמ"ו (סו, א).

מהות שכל אצל המקבל, ורק כאשר המקבל הוא בר שכל נעשה ע"י השפעה זו בעל שכל, שנתוסף לו שכל מה שנתלמד³⁵ ע"י השפעת הרב, אבל כאשר התלמיד אינו בר שכל בעצמו הרי לא יתוסף לו מזה מאומה, וטעם הדבר הוא להיות השפעת השכל היא הארה, ומהארה אינו מתהווה מהות דבר מה, וכאן הרי מיחוד דחו"ב שהוא הארה נתהוו מהות הנבראים עם מוחין ומדות. שהרי המלאכים יודעים ומשיגים אלקות, וכמ"ש³⁶ וצדקתך ירננו, וכמא³⁷ צדק מלכותא קדישא ההארה דבחי' מל', וצדקתך ירננו הו"ע השגתם בבחי' ההארה דמל' דאצי³⁸, וכתיב (ישעי' 39) שרפים עומדים ממעל לו, דפי' ממעל לו⁴⁰, וידוע⁴¹ דו' הוא המשכה, היינו שמשיגים ההארה המאירה אליהם, דזהו האמירת קדוש⁴² שאומרים המלאכים⁴³, ואומרים ג"פ קדוש להורות על השגתם שמשיגים אופן הקדושה, וכמ"ש⁴⁴ אין קדוש כהו"י ואי' בזהר⁴⁵ כמה קדישין אינון ולית קדוש כהו"י, דבסדר השתל' הרי קדושה הוא שקדוש ומובדל, אבל קדושת העצמות שקדוש ומובדל ונמצא בכל מקום, וג"פ קדוש בג' עולמות ביי"ע⁴⁶, דאינו דומה כמו שהוא בעשי' הרוחני, לגבי יצי' ובריאה, הו"י צבאות⁴² אות הוא בצבא דילי⁴⁷, מלא כל הארץ כבודו⁴², דכ"ז מורה על טיב השגתם בהשגה מפורטה, וזהו ממעל לו' שע"י השגתם בהאור המאיר להם, הרי הם משיגים גם במדר' עליונות יותר, וכמו בגשמי' דמי שהוא בר שכל הנה נעשה בעל שכל, דבר שכל הוא מה שמקבל דבר שכל וחכ', דישונו מי שאינו בר שכל ל"ע היינו דמוחו ולבו אטומים מלקבל דבר שכל וחכ' אלקית⁴⁸, אבל מי שלבו ומוחו פתוחים לקבל דבר חכ' ושכל אלקית עס קלעפט אים, וכן הוא בשכל וחכמה שהוא כלי לקבלה ואז נק' בר שכל, וע"י קבלת השכל הרי נעשה בעל שכל שיכול להשתמש בהשכל וסברא, דזה מורה על טיב הבנתו את המושכל עד שנעשה בעל השכל להבינו ולהסבירו בכמה

(35) כ"ה בהעתקה. בכתי"ק: שהתלמד.

(36) תהלים קמה, ז.

(37) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

(38) ראה ספר המאמרים עטר"ת ע' שעג. תרפ"ט ע' 50. תרצ"ב ע' רצו. תרצ"ז ע' 195.

(39) פסוק ב.

(40) ראה לקו"ת אמור לב, ד. לג, ד.

(41) לקו"ת שבהערה 45. ובכ"מ.

(42) ישעי' ו, ג.

(43) ראה חולין צא, ב.

(41) שמואל"א ב, ב. וראה לקו"ת שה"ש כא, ב.

(45) ח"ג מד, א.

(46) ראה לקו"ת דרושים ליוה"כ סט, ב. שה"ש לו, ד.

(47) ראה חגיגה טז, רע"א (כגירסת העין יעקב). חדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת האזינו עד, ריש ע"ד. תורת חיים בא קמ, ב (בהוצאה החדשה – קיד, ד). אוה"ת בא ע' שכט. ספר המאמרים פרי"ת ע' רמז ואילך. ד"ה באתי לגני תשי"מ פ"ה (ספר המאמרים מלוקט ח"א ס"ע שעט ואילך (בהוצאה החדשה – ח"ב ס"ע שצט ואילך)).

(48) ראה יומא לט, א ובפרש"י שם (ד"ה מטמטמת). וראה גם ספר המאמרים תרל"ב ח"א ע' קיט. ע' רלג. תרצ"ב ע' שצא. ע' תט. ע' תיז. ועוד.

במציאות ממש לגבי החיות והרוחניות שבו, מאחר שמבלעדי הרוחניות הי' אין ואפס ממש, כמו קודם ששת ימי בראשית ממש, והרוחני' השופע עליו ממוצא פי הו"י ורוח פיו הוא לבדו המוציאו תמיד מאפס ואין ליש, ומהווה אותו, א"כ אפס בלעדו באמת וכו', והם עצמם אינם רק כמו אור וזיו מתפשט מן השפע ורוח ה' השופע ומתלבש בתוכם ומוציאם מאין ליש עכ"ל. א"כ הרי הנבראים הם רק זיו והארה בלבד מהמקור המהווה אותם, ולא שהם גוף ההארה, כ"א בחי' הארה דהארה, ומה שהן בבחי' מהות דבר מה, זהו רק מה שנתפסין במציאות יש בהרגשתן, אבל בעצם מהותם הוא רק הארה לבד, היינו לא ענין ודבר עצמי, וזהו שאינם בבחי' מהות ומציאות דבר באמת, והיינו שאינם ענין אמיתי כ"א הארה לבד. ולזאת הנה גם השכל וההשגה שלהם ה"ז רק הארה לבד, וכמ"ש במ"א⁶⁷ דכל ענין השכל הוא רק הארה לבד, ואשר על כן הנה מה שמשיגים באלקות הוא רק בהארה אלקית לבד, דבהעצמות ב"ה הלא לית מח' תפיסא ב"כ⁶⁸, ואינו שייך בזה שכל והשגה, דכן הוא בכל ענין אלקי, הנה בעצם הענין הרי אינו שייך השגה כ"א בהארתו לבד, וכשם שבענינים הרוחנים הרי אין אנו משיגים מהות הרוחני כלל כ"א מציאותו לבד, כן הנה בכל ענין אלקי אין אנו משיגים המהות כ"א המציאות, וכל בחי' מציאות ה"ז הארה לבד, ואפילו במדר' הנשמה הנה כמו שהיא למטה, הנה ההשגה שלה היינו ידיעת ההשתל', וכן אפילו בכונת המצות ה"ז בחי' הארה חיצוני' לבד, ותפיסת המהות הוא רק בעשיית המצות מעשיות, ובלימוד גוף ההלכה כמ"ש באגה"ק בקו"א בד"ה להבין מ"ש בפע"ח⁶⁹. ומבואר שם דגם נשמות דאצי' בהתלכשותן בגופים אינם משיגים בחי' המהות דאלקות כ"א ידיעת המציאות לבד, ורק נבואה היא גילוי המהות, וטעם הדבר הוא מפני שהיא הפשטת הגשמי', וכידוע⁷⁰ דהנביא בעת גילוי הנבואה הי' מופשט מן הגשם, וזהו דכתיב (ש"א יט"ז) ויפשוט גם הוא בגדיו וגו', שהוא ההפשטה מהגשם⁷², ומהאי טעמא הנה גם בההשגה דבעת עליית הנשמה יכול להיות גילוי המהות מפני שמופשטים אז מן הגשם. ובה יבואר ענין שהאריז"ל⁷³ ראה בעת השינה בפרשת בלק ובלעם, שאם הי' מדבר בזה הי' צריך לדבר ס' או פ' שנה⁷⁴, ובראי' הי' זה בשעה קטנה לפי שהוא גילוי המהות, והי' זה בעת השינה דוקא, כי ענין השינה בצדיקים

(67) ראה ד"ה ויאמר אלקים תער"ב (ספר המאמרים תער"ב-תרע"ו ע' לח ואילך). ד"ה א"ר אבהו שנה זו פ"ז (לעיל ע' כט ואילך).

(68) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(69) קנה, סע"ב ואילך.

(70) קונטרס אחרון שם (קנר, א) בשם ר"מ פ' משפטים. וראה זח"ב קטז, ב. – ועייג"כ טוש"ע או"ח סצ"ח. שו"ע רבנו שם והל' ת"ת פ"ד ס"ה (הערת כ"ק אדמו"ר בספר המאמרים ה"ש"ת שבהערה 72).

(71) פסוק כד (ושם: ויפשט).

(72) ראה אוה"ת סוכות ע' איתשטו ואילך. ספר המאמרים תרל"ג ח"א ע' קנא. תרנ"ח ס"ע רי ואילך. תרפ"ג ס"ע קעה ואילך. ה"ש"ת ע' 118. ד"ה באתי לגני תשט"ו פ"ה ואילך (תורת מנחם התוועדיות תשט"ו ח"א ע' 212 ואילך).

(73) פרי עץ חיים שער קשעהמ"ט פ"א. וראה לקו"ת צו יז, ב. ואתחנן ג, ג.

(74) ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 108. ושי"ג.

ותחתון. וכמו"כ בעוה"ז הנה בחצות הלילה צריך האדם לקום להודות לה, וכמ"ש⁵⁸ חצות לילה אקום להודות לך. וזהו דכתיב (שה"ש ח' 59) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, דגן הוא ג"ע⁶⁰, והגם שיש כמה מדרי' בג"ע, ובכל עולם הרי יש הג"ע שבעולם ההוא, מ"מ הנה בכללות הם ב' מדרי' געה"ע וגעה"ת⁶¹, וזהו היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך של העסק בתורה בלילה, ולכן אז קורא התרנגול דשרשו מבחי' גבריאל לעורר את האדם שיקום בחצות הלילה לעבודת הכורא ית', וכדאי' בזהר⁶² שהתרנגול קורא שלא בטובתו, להיות כי תרין שלהובין דנורא מוקדין לי' תחות גדפוהי, שמחמת זה קורא בהכרח, כמו האדם שצועק כשמכין אותו, ונמצא דברכת הנותן וכו' הוא על השרש ומקור כמו שהוא בעולם היצי' ובאצי', וכן כל נברא שלמטה הרי יש לו שרש ומקור למעלה, וכאשר יאיר השרש ומקור על הנברא שלמטה הרי יתבטל ממציאיתו לגמרי, וכמו במלאכים העליונים דכאשר הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם⁶³, והיינו שהי' עליהם גילוי יותר מחוק הקצוב מבחי' מל' דאצי', הרי נתבטלו ממציאיתם. וביטול זה הרי אין זה ענין הביטול, דבביטול הרי יש ב' מדרי', הא' הוא ע"י עבודה בכח עצמו שהוא ביטול היש, והב' הוא ע"י גילוי אור עליון שהוא ביטול אמיתי, אבל ביטול זה הרי אינו ענין הביטול כ"א העדר המציאות לגמרי, וכן הוא בהנבראים שלמטה אם הי' מאיר עליהם שרשם ומקורם ה"ה מתבטלים לגמרי, וא"כ הרי גם בעת קיום מציאותם הרי אינם מציאות אמיתי, וז"ש הרמב"ם⁶⁴ הוא שהנביא אומר⁶⁵ וה' אלקים אמת הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמיתתו, וכ"ז הוא לפי שאינו דבר עצמי כ"א הארה לבד, ולכן ע"י גילוי אור עליון יותר מחוק הקצוב מתבטלים ממציאיתם.

ובזה יובן מ"ש רבינו ז"ל שהנבראים הם רק זיו והארה מהמקור המהווה, וכדאי' בח"ב⁶⁶ פ"ג, וז"ל ומה שכל נברא ונפעל נראה לנו ליש וממשות, זהו מחמת שאין אנו משיגים, ורואים בעיני בשר, את כח ה' ורוח פיו שנברא, אבל אלו ניתנה רשות לעין לראות ולהשיג את החיות ורוחני' שבכל נברא, השופע בו ממוצא פי הוי' ורוח פיו, לא הי' גשמיות הנברא וחומר וממשו נראה כלל לעינינו, כי הוא בטל

אופנים שונים, וזהו שרפים עומדים ממעל לו. וכן כל הנבראים הן צבא מעלה והן צבא מטה הרי יש בהם ידיעה והשגה באלקות, וכמ"ש הרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ג ה"ט כל הכוכבים והגלגלים כולן בעלי נפש ודעה והשכל הם, והם חיינ ועומדין ומכירין את מי שאמר והי' העולם, כל א' וא' לפי גדלו ולפי מעלתו משבחים ומפארים ליוצרם כמו המלאכים, והרי מציאותם לא הי' תחלה ונתהוו מאין ליש בבחי' מהות ומציאות, בעלי ידיעה והשגה והתפעלות שהם מוחין ומדות, והתהוות זו היא ע"י יחוד או"א שהוא הארה לבד, ואיך מתהווה מהארה מהות דבר מה. אך הענין הוא דהנה באמת הרי כללות ההתהוות הזאת הרי אין זה דבר עצמי בבחי' מהות ומציאות דבר ממש, והראי' שהרי כאשר יאיר עליהם גילוי אור שרשם ומקורם יתבטלו ממציאיתם לגמרי.

וביאור הענין הוא⁴⁹, דהנה כתיב⁵⁰ מי כמוכה באלים הוי' ותרגם⁵¹ לית בר מינדך וגו', עס איז אַ חוץ דיר, גאַר נישט פראַן, והיינו שהנבראים והמלאכים אינם מציאות אמיתי. דהנה כל הנבראים שלמטה יש להם שרש ומקור רוחני למעלה, הרי עיקר המציאות הוא השרש ומקור הרוחני כמו שהוא למעלה⁵². דבזה יובן⁵³ משארז"ל (ברכות ד"ס ע"ב) כי שמע קול תרנגולא לימא הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה, דלכאורה אינו מובן מה שייכות ענין ברכת ההבחנה שבין לילה ויום, לקריאת התרנגול דוקא, דכאשר התרנגול קורא ומשמיע קולו כטבעו, אז הוא זמן חיוב ברכה זו, ולא קודם לכן. אך הענין הוא⁵³ דמה שלמטה הוא תרנגול, הנה למעלה בשרש שרשו בעולם היצי' הוא מלאך גבריאל⁵⁴, ובשרשו באצי' הוא בחי' ה"ג דבינה שמעוררים בחי' המל' מירידתה בבי"ע בכל לילה. דהנה בחי' מל' דאצי' הרי רגלי' יורדות⁵⁵ בבי"ע לברר בירורים, ולתת כח שיוכל להיות העלאת הניצוצות, וכמ"ש (משלי ל"א⁵⁶) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, ובחצות לילה מתעוררים ה"ג דבינה לעורר את המל' מירידתה בבי"ע להתעלות באצי'. ועד"ז הוא בנבראים דבי"ע, וכדאי' בזהר⁵⁷ בפלגות ליליא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקיא בגינתא דעדן, ואז מלאך גבריאל מעורר הנשמות שיתענגו ויהנו מזיו השכינה שבגעה"ע

(49) בהבא לקמן – ראה ד"ה מי כמוכה תרכ"ט (ספר המאמרים תרכ"ט ע' קנה ואילך).

(50) בשלח טו, יא.

(51) תרגום אונקלוס.

(52) ראה גם ד"ה ע"כ יאמרו המשלים שנה זו (תרצ"א).

(53) מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"ב ע' שצד. אוה"ת מסעי ע' א'שצה. המשך מים רבים תרל"ז פקניו ואילך. ספר המאמרים תרס"ד ע' קלט ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' איקמב ואילך. המשך ר"ה תרצ"ד ספ"ב ואילך. ספר המאמרים תרצ"ז ע' 216.

(54) ראה זהר ח"ב קצו, א ובהגהות מהרח"ו שם. ח"ג כג, סע"א ובמקדש מלך שם. קו, סע"ב ואילך ובהגהות מהרח"ו שם. מקדש מלך שם. קעא, סע"ב ובהגהות מהרח"ו שם.

(55) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ ח"א ע' תקסד ואילך.

(56) פסוק טו.

(57) ח"א עב, א. פב, ב. קלו, ריש ע"ב. קעח, ב. רלא, ב. ועוד.

(58) תהלים קיט, סב.

(59) פסוק יג.

(60) זהר ח"א עז, ב. צב, א. ח"ב מו, א. ח"ג יג, א. ריג, א. ועוד. ד"ה היושבת בגנים באוה"ת שה"ש ח"ב ע' תשסה ואילך. ד"ה הנ"ל תרצ"ב (ספר המאמרים תרצ"ב ע' רל). תשי"ג (ספר המאמרים מלוקט ח"ב ע' רכט. בהוצאה החדשה ח"ב ע' רל).

(61) ראה ד"ה היושבת בגנים שבהערה הקודמת.

(62) בהמשך ר"ה תרצ"ד שם מציינ כ"ק אדמו"ר: ח"ב קצו, א. ח"ג כב, ב. קעא, ב. ובהמשך מים רבים שם מציינ: ראה זח"א עז, ב. ריח, ב. וז"ח מדרש הנעלם ס"פ אחרי [מו, ד], וצ"ע שבכל הנ"ל כתוב שלהובא ׀׀׀.

(63) סנהדרין לח, ב.

(64) הל' יסוה"ת פ"א ה"ד.

(65) ירמ' י, י.

(66) בתניא שעהי"ה א.